

CSALÁDI HÍREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)
Stern Etelka Szatmárköritő, Friedmann Mór Kisvárdai, jegyesek.
Guttman Editke úrléányt Varamórról, eljegyezte Fränkel Marcell Kosice.
Schwartz Gizikét Schwartz Sámuel földbirtokos leányát Köleséről, eljegyezte Friedrich Emánuel Nagykálló, (A T. B. nevében Klein Sándor elnök gratulál.)
Zimmer Mariska Békéscsabán házasságot kötött Weingarten Mihállyal Paksról.

Pollák Lipót Dun.-Streda, eljegyezte Hirsch Rózsikát Dun.-Stredáról. (M. k. é. h.)

Braun Janka Győrött, e hó 7-én tartotta esküvőjét Hecht Deszével Salgótarjánból.

Irom Belluskát Salgótarjánból, eljegyezte József Bertalan Porcsalma-Ujpest.

Pollák Lipótnak (Dun.-Streda) és Weiszberger Jakabnak (Hajdúszovát) eljegyzésükhöz szívélyesen gratulálunk.

Chavürasz Talmidim, Galanta.

Ajánlom orth. kóser כספ ל ש
kitűnő boraimat

Elsőrendű tokaji, verpeléti zamatos p-csénye, csemege és asztali borokat nagyban és kicsinyben legolcsóbb áron

LÁZAR, MÁRKUSZ borpince
Budapest VII., Klauzál-tér 16. sz.
Telefon: 40-5-54.

Élesztőt ned után
KRAUSZ-MOSKOVITS R. T.
élesztőgyárában
VIII., Örménygy-utca 8. sz.
szerezzen be.

Ezen gyár peszachon át a bpesti orth. rabbinátus jóváhagyásával rituális chόμεczeladási szerződés által, vallásörvényileg érvényes módon eladott.
Telefon: 43-7-85

ÉRTESÍTÉS!

A PESZACH ünnepe (ill. EREV-PESZACH) alkalmával felhívjuk igen tisztelt vevőink figyelmét, hogy a

בארבידי

valamint „RASOL” és „KUMALÁTOR” készleki borotvájóporaink kizárólag CHÓMEC-mentes anyagokból készülnek

☛ Szállítás a világ minden részébe ☛

Nagyobb vételnél a már eddigi mérsékelt árból forgalmi rabatot adunk. Szegénysorsu hitsorsosainknak minden pénteken ingyen kiosztás.

„RASOL” VEGYIPARI VÁLLALAT
Budapest, VI, Eötvös-utca 33.
Telefon: 11-4-84. Szombattartó cég.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelleg levél továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

SAMESZI és mikvekezési teendőkhöz értő fiatal házaspár hasonló állást elvállal. Kauciót is achat 1000 P.-ig. Esetleg baromfivágást is végezne. Cim: Teitelbaum Géza, Büdzentmihály.

Ezerötszáz pengő biztosítékkal nőtlén fiatalember elhelyezkedne, bármilyen szakmában, mezőgazdaságban, malomszakmában jártas. „Esetleg benősülne” (20 fillér bélyeg).

KERESEK megbízható segédet engros és detail fűszer- és vegyesárú kereskedésbe. Kolt Mór, Paks.

KOSZT-KVÁRTÉRT mérsékelt áron kaphat jobb csalácnál 1-2-3 jó házból való bócher, vagy talmudtóratanuló. Száraz, napsütéses, egészséges szoba. Bővebb: Rübner Józsefnél, Vác.

ELTÜNT a makói „Machziké Tóra” templomából 3 talisz és több értékes széfer (utóbbiak az egyesület bélyegzőjével ellátva). Aki tud róla értesitse: Rubinstein Salamont, Makó.

MÁTRAFÜREDEEN orth. kóser Klein pensió-étkezde, május 1-én megnyílik. Olcsó előszézóni árak. Főszezónra folyóvizes szobákat ajánlatos már most előjegyezni. Prospektus díjtalanul küld: Ilij. Klein Sámuel, Gyöngyös.

VAS- ÉS FÜSZERÜZLETEMBE valilásos segédet, ugyszintén erős tanuló azonnalra felveszek. Salamonovits Jenő, Edeleny.

TOLCSVAI JESIVÁN menza létesül, ahol bármilyen nagyszámu növendék havi 10 P.-ért kifogástalan teljes ellátást kap. (Szegényeknek esetleg még olcsóbb.) Előzetes bejelentés: Kornitzer Akiba főrabbi címre. Tolcsva.

Vidéki nagyvárosban orth. család három gyermekéhez perfékt német kisasszony kerestetik, aki egyébj háztartási munkában is segédkezik. Ajánlatokat „Győr” jellegre kiadóba. (20 fill. bélyeg).

KIMONDOTTAN csinos, 32 éves, művelt unokahogom részére biztos existenciában levő kereskedő, lateiner vagy fix-állású férjet keresek. Hozomány, 25-30.000 P. Leveleket „Szombattartó nagybácsi” jellegre a kiadóhivatal továbbít.

KERESK, érettségizett, 24 éves, előkelő családból való unokaöcsém, kinek vidéki városban forgalmas helyen önálló terményüzlete és ásványolajlerakata van. nősülne P 15.000 hozománnyal, vagy benősülne. „Komoly” jellege. (20 filléres bélyeg.)

Fehérgyarmati jesivában a nyári szemeszter megnyitója (pszicho) Ijor 2. Tananyag lesz: Siür-pósiit Bovó Kamó, Sijür-ijün Malküsz, Misnájosz Zróim, Ajrach Chájim 202, Jajre Déo Mikvoajsz.

Fűszernagykereskedésünk részére keresünk vevők látogatásában gyakorlatlalt bíró ügyes segédet. Részletes ajánlatot „Megbízható segéd” jellegre.

KÖZÉPKORU nő, eddig menzán működött, háztartásba ajánkkozik. Wiesel Józsefné, VII. Csányi-utca 10.

JESIVÁMBAN bócherokat felveszek. Ellátás ingyen. Válaszokat „Szorgalmas” jellegre. (20 filléres bélyeg.)

ZSIDÓ LEÁNYT főző-mindenesnek felveszünk. Irásbeli ajánlatot kérünk: Pelczer József, Győr, Deák-u. 1.

SIÜR-GÉHER fokán álló bócherok a gyöngyösi jesivában ingyen koszt-kvártért nyerhetnek. Akik ott tanulni óhajtanak, írjanak a következő címre: „Jungreisz főrabbi, Gyöngyös.” Jesiva-vezetőség.

B.-újfalu Talmudtórában, ahol Chumirasi, Nach és Gemóre-tajszefesz elsőrendű melamed-munkaerők által alaposan lesz oktatta, vidéki gyermekek mérsékelt tandíjjal felvétetnek. Cim: Blum Bención főrabbi, Berettyóújfalu.

KOMOLY, intenzíven tanulni akaró, ellátásért fizetni tudó bócherok, jesivámban szép eredményt érhetnek el. Fischer főrabbi, Szécsény.

METSZÓI állásomat (30 orth. hitk. tag), hasonló állással elcserélném. „Jó hang.” (20 filléres bélyeg.)

ÓRÁS-ARANYMŰVES szombattartó segédet, aki kis és nagy munkát jól végez, azonnalra keresek. Weiszberg Herman, órás. ékszerész, látszer, rádió és kerékpárüzlete, Szerencs.

HUGOM részére hozománnyal keresek bócher, aki hajlandó metszőnek kitanulni. Azonnal álláshoz juttatom. „Parnószó” jelige. (20 fill. bélyeg.)

SUCHE zu meinen 4 Knaben einen sreng. orth. intelligenten Hauslehrer, der die deutsche Sprache perfékt beherrscht, Chiffre „Prompt.”

HÁZITANITÓ, jó pedagógus, osztályvizsgára sikerral előkészít. Megkeresést a következő címre kér: Büchler, Bučapest, Klauzál-utca 31.

Gleichenberg fürdőn

Május 10-én me. nyílik a közismert Dreibaum Eisen (Hirschenhauser) Szálloda és orth. נשר Vendéglő Legmodernebben átalakítva és újannan berendezve. Elsőrangú Pensio. Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál Hirschenhauser Étkezde, PÁPA

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.

אלהעמיניע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"א

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 48
Telefon: 42-5-90. Csekk számla: 50.791.
Egész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Az országgyűlés
megnyitásánál

Nemcsak nagy perspektívájú politikai eseményt jelent, hanem államépítő, társadalomszilárdító irányadást és útmutatást foglal magában az a hatalmas beszéd, amellyel Magyarország Kormányzója nyitotta meg e héten a magyar országgyűlést. A magasztos, méltóságos, nemes szellem, amely a megnyitó beszéd minden egyes kijelentését áthatotta, azt az óhaját ébreszti az ország összes zsidóságában: vajha a benne kifejezésre jutó gondolatok és eszmék alapelveivé válnának az ország egész életének és elterjednének az egész világon, akkor egy jobb, igazságosabb, becsületesebb, megértőbb, emberhez méltóbb korszaknak néznénk elébe.

E lapok körén messze kívül esik az országos politika és csak annyira érdekelhet bennünket, amennyiben a zsidóság helyzetét befolyásolja és a zsidó egyén polgári jogait tangálja. Éppen ezért különös meglepéssel tölt el bennünket az a tisztelet és megbecsülés, amellyel hitfelekezetünk fiát, Sándor Pál korelnököt vették körül és milyen egyöntetű jóindulattal és megbecsüléssel kísérték rövid, de a magyar parlamentarizmus életében mégis fontos szereplését. Amidőn szerdán misszióját befejezve, az elnöki emelvényt elhagyta, a Ház tagjai felálltak és a miniszterelnökkel élükön, meleg ünneplésben részesítették, percekig tapsolták őt. Ha arra gondolunk, milyen gyűlölködő szellem uralkodik Európa egynehány parlamentjében, ha figyelembe vesszük, hogy az úgynevezett európai kultúra, reprezentatív nyugati népeknél milyen külsőséges mázként nyilatkozott meg, akkor lehetetlen háláérzet nélkül gondolni arra a konzolidáltságra, amelyről tanúságot tesz most Magyarország. Ez

a konzolidáció magában hordja egy jobb jövő lehetőségét, egy békésebb korszak reményét. Hiszen, a világtörténelem már számos esetben bebizonyította azt a sarkalatos igazságot, hogy a nemzetek életében a testvériség ápolása, az emberi jogok tiszteletben tartása, konzolidált állapotok teremtése jelenti azt az egészséges életérőt, mely az idők viszontagságaival dacolni képes.

Minden egyes országos és hazafias ünnepségnél érezzük csak igazán, milyen csodálatos mélységű igazságot fejez ki Jirmijóhü próféta ama tanítása, amelyben az ósházán kívül lakó zsidóságot arra inti, hogy mozdítsa elő hazája üdvét, imádkozzék érte az Örök-kévalóhoz, mert „az ország békéje jelenti az ő üdvét is”. Ezt az igazságot érezzük a kormányzó beszéd majdnem minden egyes mondatánál és kijelentésénél. A sok közül ragadjuk ki például azt a részt, amely a családvédelem ügyét domborítja ki ezekkel a szavakkal:

„Szükség van intézményes családvédelemre, az egyke elleni rendszeres védekezés megindítására, a kiscsazda, a kisiparos és kiskereskedő, munka- és kereseti lehetőségének szaporítására és a munkáság szociális szükségleteinek istápolására”.

Mindezek a dolgok rendkívüli módon érintik a zsidóság széles rétegeit, amely túlnyomó részben a kispolgárok, a kisiparosok, kiskereskedők osztályához tartozik. Az egyke mételey ugyan az orthodox zsidóságot — nagyrészben — megkímélte, de fájdalommal gondolunk arra, hogy a könnyebb fajsúlyú és a tradíciókhoz kevésbé ragaszkodó zsidóság e tekintetben rendkívül súlyosan van

érintve és kikezde. Hiszen kisebb vidéki neológ hitközségek siralmas módon teljesen kihaltak; a zsidó iskolákat bezüntetik; alig lehet községekben gyermekket látni. A nemzsidó lakosságnak e tekintetben való lelki szanalása, a kilátásba helyezett társadalmi intézkedések, gazdasági fölségítési akciók: üdvös hatást vannak hivatva gyakorolni a zsidóságra is.

A kormányzó beszéd valóságos himnuszává lesz a felekezeti békének, amikor ezt hangoztatja:

„— Hazánkat ismét dicsővé, nemzetünket megint boldoggá: az ország fiainak egy olyan összefogása teheti, amely felülemelkedve mindenféle elválasztó irányzaton, az egyetemes magyar gondolat jegyében egyesít minden építő erőt.

A vallás lehet legkevésbé elválasztó fal

magyar és magyar között és bünt követne el a nemzet ellen az, aki a hit szent eszméjével igyekeznék politikai, vagy társadalmi viszályt kelteni. Ezt elhárítani kötelességünk.”

Mondanunk sem kell, hogy az ország összes lakosai között talán a zsidóságnak lelkéből fakadó óhajnak adnak kifejezést leginkább ezek a magasztos és fekölt szavak. Nyomukban azzal az imádsággal érezzük telik meg szívünk, hogy a fenséges, igazságos, nagyszerű igék visszhangra találjanak az ország egész életében, eleven hatóerőként irányítsák a társadalom minden rangú és rendű rétegét, akkor megvalósul a szent ígélet: „Szeretet és hűség találkoznak, igazság és béke ölelkeznek és a jó P'ten is áldást juttat.”

A szentföldi vallásosságért

Hozzánk beérkező levelek sokasága alátámasztja azt, amit a multkor írtunk arról a palesztinai lázról, amely a vidéki zsidóság — kenyeret, megélhetést kereső és az elhelyezkedés körül már kétségbeesett ifjúsága — körében uralkodik. Illetékes embereink feladata: ezzel a ténnyel és ezzel a nyugtalansággal számolni és önzetlen működéssel egyrészt irányítólag másrészt egyhíttőleg, békitőleg hatni az ifjúságra. Nem „szép szavak” kellene, hanem konstruktív cselekedetek.

Szentföldre vonuló orth. ifjak búcsúztatása Budapesten

E tekintetben örvendetes eseményként kell kiemelni azt a bensőséges, vallásos áhitattal telített búcsúztatást, amellyel ezen a héten a budapesti orthodox zsidó társadalom tíz hazai ifjú zarándokot szentföldi útjára bocsátott, a „Tiferesz Bachurim” kebelében működő „Alijasz”-csoportnak az Aguda által nyert certifikátjai által. Nagyon jellemzően a búcsúztató — szijum keretében folyt le. A Talmudnak *Bovo Kamo* traktátusát fejezték be *daf jajmi*-ként az „Alijasz” hachšoróján, az ifjak. Bezáródott „az első kapu” (bovo kamo). Reméljük, ennek a szimbólikus jelentősége az, hogy a passzivitás kapuja bezáródott és most kinyílt az aktivitás portája. A Szentföldre vonulók tiszteltére a hitközségi díszteremben megrendezett díszlakomán a szónokok — Sussmann rabbi, óbudai Freudiger Ábrahám, Klein Márkus, dr. Deutsch Adolf; az ifjúság részéről Stern Mór, Frank Ábrahám — mindannyian kidomborították, hogy ezekre az ifjakra nagy feladat vár, hogy ezek ne csak kenyeret keressenek a Szentföldön, hanem példaadással szolgáljanak vallásosság tekintetében és nehéz küzdelmük lesz, mert, sajnos, az anyagiasság, a tagadás szeleme megfertőzte a szent országot. A magyarországi orthodoxia vallási ha-

gyományait fogják ezek az ifjak képviselni. Reméljük, hogy a nagy ügyszó méltó felelősségérzettel és szeretettel fognak feladatuknak megfelelni. Erre egyébként az „ajlim” nevében Paneth és Braun ifjak ígéretet is tettek, amint után a „v'táhér libénú” akkordjai mellett, emelkedett hangulatban ért véget a lélekemelő ünnepély.

Rabbitanácskozás Pozsonyban

Pozsonyból jelentik nekünk: Peszach utáni vasárnapon fontos Erecz Jiszróel-tanácskozás folyt le, főt. Schreiber Akiba főrabbi lakásán, melyen Schreiber főrabbi elnökletével a köv. főrabbi — a szlovákiai Aguda rabbitanácsa — vettek részt: Ungár (Nyitra), Frey (Surány), Weisz (Tapolcsány), Strasser (Vágsellye). A tanácskozás főtárgyát a szentföldi orthodoxia hitközségi ügyeinek aktuális kérdései képezték. Ungár főrabbi részletes referált szentföldi tapasztalatairól. Beható eszmecsere után

a rabbitanács a különálló szentföldi orthodoxia kérdéséhez konkrét formában állást foglalt.

Miután az ebben a kérdésben követhető álláspontokat leszögezték, egyes speciális szlovákiai Aguda-problémák tárgyalására tértek át. 1. A rabbitbizottság rosszalását fejezte ki a keletiszlovákiai agudisták külön szervezkedési törekvései ellen, mely az egész szervezetnek — úgy mond — csak ártalmára lehet. 2. A rabbitanács titkárságot állított fel Bratislavában, melynek vezetőjéül Snyders I. rabbit bízták meg, akihez ezentúl összes, a rabbitanács kompetenciájába vágó ügyek intézendők. 3. A rabbitanács elismeri az Aguda ifjúsági szervezet függetlenségét a szervezés terén. Az ifjúsági szervezet munkája azonban természetesen, mint eddig is, csakis a rabbitanács utasításainak szellemében folyhat. 4. A rabbitanács engedélyezte az országos Aguda által ja-

vasolt ifjúságnevelési központot, melynek elnökéül a nyitrai főrabbi választott meg és tagjai: Kohn Vilmos, Strasser Simon és Snyders I. rabbi, Ungár S. A. 5. Végül legalizálta a rabbitbizottság, az intenzívebb vallásos E. J.-munka kifejtése céljából 2 hónap előtt életre hívott „E. J.-központot”.

Egy érdekes amerikai eset

A Talmud több helyen arról értekezik, hogy a Tóra csak az észrevehető, látható károk jóvátevést rendel el, de a hagyomány bölcsei a kártevést még akkor is megtérítendőnek tartják, ha az okozott kár „nem vehető észre”. Ilyen észre nem vehető kár (*hezek seénaj nikor*) például, ha egy zsidó ember a másiknak chόμεczát magánál tartotta Peszachon át és ez a vallástörvény értelmében Peszach után használhatatlanná lett. A kárt okozó azt állítja: „Ime itt a te tulajdonod, elveheted.” (*Haré seloch l'fonechó.*) Itt a nagy károsodás, nem mutatható ki.

Ilyen eset foglalkoztatta most Amerikában az egyik biztosító társaságot. Egy tolvaj betört egy vallásos zsidónál és többek között elvitte az összes Peszachra való elkülönített helyen tartott edényeket. Az ünnep beköszöntésekor elfogták a betörőt és megtalálták nála a lopott dolgokat. A kárvallott azt állította, hogy tekintettel arra, hogy ezek az edények hosszú időn át nem voltak a felügyelete alatt s nincs kizárva, hogy használták őket chόμεczi célokra, nem fogadhatja el, hanem követeli a biztosító társaságtól, hogy újat vegyenek neki. A biztosító azonban arra az álláspontra helyezkedett, hogy „nem látható kár, nem kár.” A bíróság elé került volna a dolog és a bíróságnak kellett volna azán eldönteni, hogy melyik nézethez esatlakozik, de az illető félnek sikerült alkalmi vétel útján új edényhez jutni, így a régiéket eladva, nem szanvedett sok kárt...

Vigyázzon értékeire!

A vasúti kedvezményeket felhasználva, hozza el és biztosítsa a nyárra bundáját, szőrmé tárgyait tűz, betörés és molykár ellen

STERN MÓR, SZÜCS
szőrmemegővőjében

Budapest, V., Dorottya-utca 9. szám
Rendelések, átalakítások, javítások a nyári időnyben legutányosabban.
Telefon: 82.3-51. Szombaton zárva.

Pillanatfelvételek a kordovai Rambam-ünnepségekről

Egy külföldi lapban érdekes feljegyzéseket találunk a kordovai Rambam-ünnepély egyik résztvevőjétől. Amikor vele a vonat a francia-spanyol határon végig robogott, írja, feltűnő izgatottsággal járt-kelt a vasúti kupéban egy higanyszerűen mozgó, zsidó kinézésű fiatalember. Mikor héber *Salom* üdvözléssel köszöntötték, bámulva visszanézett és azt mondotta angolul, hogy nem ismeri ezt a nyelvet. Kiderült azután, hogy ő tagja, annak a *magánvállalkozásnak*, amely — a spanyol kormány hozzájárulása mellett és cégére alatt — a kordovai ünnepségeket rendezte. Ez a magánvállalkozás, mondotta, az ünnepségtől óriási idegenforgalmat remélt. A fiatalember elmondotta, hogy háromszázezer reklámfüzetet és egyéb prospektust bocsátottak ki. Szerződéseket kötöttek le hajóstársaságokkal, vasúttal, szállodákkal, személyes propagandát csináltak, de *csúnyán ráfizettek a vállalkozásra*... És most lemegy Kordovába, mert kíváncsi azokra, akik eljöttek az ünnepségekre és azt akarná kutatni, hogy miért nem jöttek sokan.

Az utasok egyike erre a következőképpen magyarázta meg neki a helyzetet:

— Nem fog ott találni többet, mint száz idegent, mind kiváló emberek, igen sokszámu zsidó embert képviselnek, de maguk a tömegek, a szélesebb körök nem mennek el, mert nálunk zsidóknál a nagyember jelentősége nem mindig függött össze a hellyel, amelyen élt. A zsidóság történetének lefolyása megtanított bennünket arra, hogy ami a mi kincsünk, azt magunkkal kell viselni és a Rambam igazi csodája: azok a művek, amelyek könyvszekrényeinkben vannak. Léteznek nálunk emberek, akik gyermekkoruktól kezdve tanulják műveit, akik könyv nélkül tudják minden egyes szavát, de azért nem is tudják, hol született és ezek nem fognak elmenni Kordovába, ahol hiába keresnék a Rambamot, ill. a szellemében élő hittestvéreket...

Spanyolországba érve, írja az ünnepségen résztvevő, kiderült, hogy a Ram-

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Méréselt árak!

bam-ünnepségek jól jöttek annak a húszezer zsidónak, aki most Spanyolországban lakik.

A 800 év előtt született Rambam szalonképessé tette a most Spanyolországban élő zsidókat.

Különösen jót tett a Németországból menekült zsidókkal, akik természetesen csak törlik a spanyolt. Ha valaki ez előtt rosszul beszélt spanyolul, kineveték, most azt mondják róla, bizonyára azon a régi nyelvjáráson beszél, amelyet a zsidók magukkal vittek Spanyolországból...

A zsidó vendégeknek Kordovába való bevonulása diadalmenet volt.

A történetnek milyen változása! Négy-száz évvel ezelőtt kikergették az ősoket, az utódokat pedig hódolattal fogadják. Az embernek eszébe jut az ellentét, az Egyiptomból és Jeruzsálemből való kivonulások között, amelyről tisóbeovi elégiák tesznek említést (*b'czési miczerájim, b'czési-mijerüsölójim*). Örvendtek a spanyol gyerekek. Egész héten át iskolaszünet volt. *Az ünnepély tiszteltére egy nagy teret Maimonides-ternek neveztek el.* Az ünnepélyes gyűlés a kordovai városházán kezdődött: *ott volt a kormány, az akadémia, a hadsereg képviselője és a kordovai érsek.*

Kordova polgármestere arról a büszke boldogságról beszélt, amely eltölti őt, hogy Maimonides népet láthatja, üdvözölheti.

Az üdvözlésre legelőször *dr. Lévy* a szerajevói spanyol-szefárd hitközség fő-rabbija beszélt spanyolul. Kifejezte örömét azon, hogy Spanyolország legyűrte az inquisziós Torquemada szellemét. Tudományosan beszélt a bécsi *dr. Kaminka*. A francia zsidók nevében *Weil* párizsi főrabbi, az amerikaiak nevében a „liberális” *Stephen Wise*, a jugoszlávok megbízásából *dr. Alkalay* nagyrabbi, a spanyol zsidók képviselőiben *Ignatio Bauer* (Madrid), a Németországból bevándorolt zsidók nevében egy *Gori* nevű úr beszélt. Az ünnepély végén a többszázéves, elhagyott kordovai zsinagógában lelepleztek egy márvány emléktáblát, amelyen ez áll:

„A spanyol kormány Maimonides 800-ik születésnapjára. A spanyol nép nevében kifejezzük tiszteletünket a zsidó géniusz iránt.”

A jelenlevő zsidók nagy része sírva fakadt a meghatottságtól. Este ünnepi

vacsora volt, amelynek rituális felügyeletére (!) a spanyol kormány a tetuáni *Jehüdo Chalfon* rabbit kérte fel... Az egész madridi tudományos akadémia ott volt. Egymásután felszóltak költők, tudósok, este a rádió erről szólt. Csoda az egész. Az összes jelenlevő zsidók hálát adtak a Gondviselésnek, hogy *m'sáne itim*, megváltoztatja az idöket...

Chόμεcz peszach után

Nagyvárad, május 1.

Mint több szférben (*Ajhév Jiszróel, Tajrasz Majse, M'hari Aszód*) olvasható, némely községben szokásos, hogy a peszach utáni hetekben a *barchesz kulcs-jellel látják el* és úgy is hívják: „*kulcs-barchesz*”.

Ennek a magyarázata a köv. lehet. Peszach után tudvalevőleg vigyázni kell arra, hogy ne használjunk zsidóember tulajdonában levő olyan chόμεczot, amelyet peszach előtt nem adtak el a vallástörvény szerint előirt módon s így a „*chόμεcz s'óvár ólov hapeszach*” tilalma alá esik. Hogy ezt elkerüljék; régebben sok hitközségben a hitfelek a birtokukban levő chόμεczot elvitték a *bész din*-hez, ott leraktározták és lezárták, a kulcs természetesen a bész din-nél volt, amely az egész község chόμεcz-árúját peszach előtt előírásosan nem-zsidónak eladta; peszach után pedig visszavásárolta. Ezeket az eladott és visszavásárolt chόμεczos ártukat „*kulcs-árt*”-nak nevezték, bizonyítékául annak, hogy ezen ártúknál vallási aggály nem forog fenn. Így azután átvitték ezt a nevet a szombati barcheszre, jelezve ugyancsak a rituális szempontból való aggálymentességét. E tekintetben igen nagy lelkiismeretességgel kellene felügyelni a peszach után forgalomba kerülő chόμεcz-ártúkra. Ezt mindenki tudja és az illetékeseknek kellene figyelmeztetni erre a híveket.

Schwarcz József rabbi

Templomi himzéseket készit mívészies kivitelben olcsó árak mellett
HERZ EMMA
aranyhimző műterme
Budapest IV., Kossuth Lajos utca 3. I. em. — Tel.: 85-6-32.

Első forrásból kaphat ezüst tórafelszerelést, szédertálat, gyertyatartót, menórát, arany, ezüst és brilliáns ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznel,

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak
Budapest, Király-utca 21. Tel.: 38-1-10.

Az orosz zsidóság gyötrelmei

Minden Peszach előtt megjelenik az újságokban egy-egy hír arról, hogy Szovjetországban megindult a kommunisták között a Peszach elleni propaganda. És ugyancsak ilyenkor meg szokott jelenni felhívás arra, hogy a nélkülözhető oroszországi zsidóság számára küldjenek pénzt vagy élelmiszereket. *Hogy is áll a zsidóság és különösen a vallásos zsidóság ügye Oroszországban?* Erről igen szárazon leírt és megrázó képet nyújt az a cikksorozat, amelyet egy Oroszországot járt rabbi I. S. közöl a palesztinai sajtóban.

— **Hiába remélte a világ — írja — hogy Oroszországnak a Népszövetségbe való belépésével enyhülni fog a vallásos emberekre nehezede terror, hogy lehetővé teszik a vallás szabad gyakorlását. Ez nem következett be. Ha valami ilyesféle híradás megjelenik az újságokban, úgy ez szovjet részről leadott blöff. Ezel szemben a valóság:**

— A mai Oroszországban gyermeket zsidó vallásosságban nevelni egyáltalában lehetetlen. Pár évvel ezelőtt még még volt engedve hármass csoportban vallásos nevelést adni. Most már ez is be van tiltva.

— A templomok és az imaházak bezárításához bizonyos előfeltételeket ír elő a törvény. De a helyi hatóságok nem törődnek ezekkel az előfeltételekkel és kényük-kedvük szerint járnak el. Ukrajnában 1934-ben bezárták már az összes templomokat.

— Formailag ugyan nem, de valójában fennáll a rituális metszés lehetősége. A mészárosokra, akik rituálisan le akarják vágatni a marhát, olyan súlyos adókat vetnek ki, hogy ez lehetetlenné teszi a levágatást. A legtöbb helyen baromfit sem engedik levágni.

— Mikvó nincs sehol, mert ha valahol nyitnak egyet jön a hatóság és bezáratja azzal az ürüggyel, hogy nem felel meg az egészségügyi előírásoknak, még olyan helyeken sem, ahol nincs is más fürdő.

— A macsesz-sütés szintén lehetlenné van téve. A régebbi nemzedékből való zsidók százezei, inkább éheznek, de

kenyeret nem esznek peszachkor, de mi lesz a következő nemzedékkel?

— A nyomdákban meg van tiltva a válsági tartalmú nyomtatványt előállítani. Nincs imakönyv. A meglévő imakönyvek szétfoszottak már, nem lehet még rendes liüachot sem találni. A zsidók nagyrésze nem tudja, mikor van rajschajdes és jajtajv. A liüachot kéziratossan titokban terjesztik...

Mindebből látszik, hogy a legocsmányabb vallási elnyomásról és lelki terrortól van szó, hisz semmiféle állami szempont nem igazolja azt, hogy ne engedjenek árusítani imakönyveket és liüachokat, vagy chümes-példányokat.

Lehet-e a túlvilági üdvösséget áruba bocsátani...

Nyíregyháza. A „Zsidó Újság” április 5-i számában a hírneves pollenője Rebbevel kapcsolatban egy kis elbeszélés volt olvasható, amelynek tartalma az volt, hogy a nagy Mester mint bírta rá egy orosz városka zsidóságát egy rendes mikvó építésére azzal, hogy eladta a község egyik gazdag tagjának, 400 rubelért, túlvilági üdvösségét és a kapott összeget azután odaadta a mikvó-építés céljaira.

Ehhez hasonlót olvastam a multkor a híres lublini világ-jesiva megalapítójáról, R. Meir Schapiró-ról, amidőn az ő nagy Tóra-intézménye érdekében, Amerikában agitált. Egy társaságban, ahol előadást tartott, szerfölötte dicsőítették őt, de pénzt adni nem nagyon akartak. Amidőn azután az egyik azt mondta neki: „Rebbe, de nagy léssen a túlvilági része”, az azóta fiatalon elhunyt gaon így felelt: „Tudja mit, eladom magának ezt a részemét, ha a jesiva alapítására szükséges összeget rendelkezésemre bocsátja.” Ennek a talpraesett replikának azután volt is hatása...

Természetes, hogy mind a két elbeszélés célja, hogy kiemelje a két intézménynek: a mikvónak, valamint a jesiva-

Ami pedig a kivándorlást illeti, ott valószínű rabszolgavásár folyik. Kivándorlási engedélyt csak az kap, aki letesz nagy összegű külföldi valutát, amely valutát egy oroszországi polgárnak nem szabad magánál tartani, tehát tulajdonképpen arra kényszerítik, hogy a kivándorlónak külföldi rokonai váltsák ki az illetőt „házaja” kormányától. A rabbiknak és metszőknek nincsen állampolgársága, de nem kergetik ki őket, sőt nem engedik, hogy kivándoroljanak. Valóban az emberi méltóságának a világtörténelemben páratlan letiprása és meggyalázása az, ami Oroszországban történik 16 év óta.

vanak fontosságát. Az elbeszélés tendenciája továbbá az is, hogy kidomborítsa azt a tanítást, amit a Perek-ből ismerünk mindannyian: „Ne legyenek olyanok, mint a szolgák, akik bérért szolgálják urukat”, azaz a miczvó gyakorlásának függetlennek kell lennie a bekövetkező túlvilági üdvösségtől. Közismert az is, amit egy chószid-legenda mond, a nagy Rimanovi-val kapcsolatban. El volt határozva — meséli a legenda —, hogy egy szegény özvegyasszony elhalálozik, sok gyermeke árván maradt volna, s akkor a Rebbe börtölt, könyörgött, amíg elhárította a súlyos végzetet. De akkor hallotta, amint egy égi hang bejelentette neki: „mert ellene szegültél a mennyei igazságszolgáltatásnak, elvesztetted túlvilági üdvösségedet”. Erre a nagy Rimanovi ujjongani kezdett és azt mondta: „Most leg-alább tudom, hogy nem jutalom reményében fogom szolgálni Mennyei Atyánkat”. A „Chajvajsz Hal'vovajsz”-ban is előfordul, hogy egy jámbor azt mondja: „I'tenem sujdatsz, szenvedést okozatsz, de én mégis szeretni foglak”.

Mindezek ellenére felvethető a kérdés: A túlvilági üdvösség áruba bocsát-

ható? Hát egyáltalában lehet-e ilyet megvásárolni? Nem szerénytelenség-e, ha valaki azt hangoztatja, hogy „neki van” túlvilági üdvössége?

Fzneknek a kérdéseknek megoldására, illetőleg megelőzésére nézetem szerint, az idézett pollenője Rebbevel kapcsolatos elbeszélés végére még oda kell gondolni a következőt:

— Miután a Mester a 400 rubelt megkapta, a vevőnek azt mondta: Tudd meg barátom, hogy én is csak bünyös ember vagyok, csak azt érzem, hogy életemben igyekeztem a Tóra szerint élni, miczvókat tenni, tehát kilátásom van arra, hogy üdvösségem egy része már most is jóvá van írva számomra,

hiszen I'ten semmiféle jótett utáni jutalmat nem von meg. Ezt a részemét neked eladtam. De most már rajtad a sor, hogy azon légy, hogy jó cselekedeteid által megtartsad ezt a részemét, illetőleg gyarapítsad, és őrizkedned kell, hogy el ne veszítsed. Én nekem is most arra kell törekednem, hogy a neked átadott rész helyett újat szerezzek. Az első lépést erre meg is tettem, amikor a kapott összeget a községtekben való mikvó-építés szent céljára fordítottam... Ha mi szem előtt fogjuk tartani, amit most mondtam, akkor mindaketten jó üzletet csináltunk, amellet még egy szent és nemes dolgot elősegítettünk...

Klein Emanuel

A Szentföldről

Az ITA jelenti Jeruzsálemből: A palesztinai kormány nyolcezer új certifikátot utalt ki a Jewish Agencynek az 1935. április-októberi félévre. — Dr. Nahum Sokolow, a Jewish Agency elnöke, Selig Brodetzky professzor és az exekutívének még néhány tagja résztvettek a jeruzsálemi Menorah-klubban tartott második széderestén. Különböző helyeken a második estén számos hivatalos szédert tartottak, hogy az ünnep idején ezrével az országban tartózkodó turisták ünnepelessenek. — Az Aguda jeruzsálemi székhellyel hivatalos állított fel Palesztinában. A hivatalos célja, az Aguda szervezetein belül önálló kolonizációs, politikai, bevándorlási és propaganda munkát megkezdni.

Chajlhamajédkor óriási zarándoklás folyt Tiberiásba. a Rambam sírjához, a 800-ik évforduló alkalmából, melyen több ezer turista vett részt. Az ünnep előtt, ugyancsak az évforduló alkalmából, a sír mellett lerakták egy új templom és jesiva alapköveit.

Nagy szenzációt jelent a palesztinai helyzetre az a jelentés, amelyet a palesztinai zsidó- és angolelleses, arab nacionalizmus vezéréről, a főmuftiról közölnek az ottani lapok. Eszerint a főmufti szerződést kötött volna az olaszokkal, hogy egy nagy olaszbarát propagandát indít meg Szíriában és Palesztinában és ennek fejében Olaszország háború esetén garantál egy nagy arab országot. Ha ez a szó szoros értelmében hazaáruló terv igaznak bizonyulna, úgy az angol kormánynak megnyílnak szemel és láthatják, hogy az arab nacionalizmussal nem lehet kacérkodni, sem engedelmekkel kedveskedni neki, mert az araboknak, úgy mint a keletiek legnagyobb részének csak erős kéz imponál. Ez a be-

látás természetesen megváltoztatná az angolok zsidó politikáját is.

Hír szerint az angol-palesztinai kormány a bevándorlás további megnehezítésével foglalkozik. Így a jövőben a munkáscertifikátokat csak nőtlen embereknek fogják adni, s ezzel megakadályozzák, hogy egy certifikáttal ketten jöjjenek be az országba. Az eddigi gyakorlat szerint ugyanis a certifikátos ifiúnak jogában volt megnősülni s feleségét is kivinni magával. Így minden certifikáttal tulajdonképpen ketten vándoroltak be az országba. A palesztinai kormányzat eme újabb drakónikus rendelete azonban nemcsak a bevándorlás újabb korlátozását jelenti, hanem azáltal, hogy megállítja a nők bevándorlását, végzetes csapást mér a zsidó felépítésre is. Mert ez a rendelet csakhamar nagy nőhiányt fog eredményezni az országban.

A bibliai S'chem (Nablus) környékén lakik a samaritánusok szektája, akiknek nyelvükre lefordított tórájuk van és bizonyos szertartásokat megtartanak, a zsidó hagyomány teljes mellőzésével. Így Peszach ünnep előestéjén a Gerizim hegyén még most is peszachi hárányt áldoznak. Mivelhogy igen szegények, nagyon fontos nekik, hogy erre a szokatlan látványra

a különféle vallású palesztinai turisták minél nagyobb számban jelenjenek meg, hogy az idegenforgalom keresetbe juttassa őket. Az áldozást a „főpapjuk” végzi. Az idén már annyira mentek az üzleti leleményességükben, hogy egy rádiótársasággal összekötötték a léptek, az egész ceremónia közvetítésére.

A „Zsidó Távirati Iroda” értesülése szerint március havában mintegy 7100 zsidó bevándorló érkezett a Szentföldre, ami rekordszámot jelent a palesztinai zsidó bevándorlás fejlődésében. Egyedül Háfában egy nap alatt 3200 zsidó szállott partra. A palesztinai lapok rámutatnak arra, hogy Ezeró és Nechemjó ideje óta nem volt ilyen erős bevándorlás Palesztinába. Hivatalos információk szerint 1935 első negyedében, illetve három hónap alatt mintegy 17 ezer zsidó vándorolt be az országba.

A jesivák reputációja érdekében

Utóbbi időben egyesek kiadják magukat jesivanövédeknek és hamis bélyegzővel ellátott nyugtákkal országszerte gyűjtenek állítólagos jesivájuk részére. Ahaúszántó, Balassagyarmat, Békéscsaba, Beled, Bodrogkeresztúr, Cigánd, Debrecen, Derecske, Eger, Fehérgyarmat, Gyömmöre, Gyöngyös, Hodász, Mád, Makó, Mezőcsát, Mezőkovácsháza, Miskolc, Nagyhalász, Nagykovács, Nyírbátor, Nyíregyháza, Nyírmada, Nyírmeggyes, Ónod, Ópályi, Ózd, Pápa (A. J.), Pásztó, Putnok, Sajószentpéter, Sátoraljaújhely, Sopron, Szerencs, Tokaj, Vác, stb. főrabbija, ill. rabbija közli, hogy senkit sem bíztak meg jesivájuk részére való gyűjtéssel. Ha valaki jesivájuk részére kér, úgy annak iratai csak hamisak lehetnek. (A közönség tájékoztatására közöljük még, hogy — mint értesülve vagyunk — úgyszólván az összes jesivavezetők levonták a gyűjtetés által keletkezett sok visszáság következményeit és úgyszólván csaknem egyetlen rabbi, ill. jesivavezető sem küld jelenleg már gyűjteni jesivája részére. — Szerk.)

חמאה כשרה Megkezdtem kiváló minőségű, pasztőrözött, szintenyézzettel készült
orthodox kóser csemegevajamnak
 a „Sárvári Aut. Orth. Izr. Hitközség Rabbiságának” felügyelete alatt való gyártását
Sárvári Első Vajkiviteli Vállalat, Krausz József

Igmándi A VILÁG LEGJOBB KESERÜVIZE

AKINFK csak egyszer, vagy kétszer van szüksége ezen keserűvizre, kérje minden elárusítóhelyen **határozottan a KIS ÜVEG** Schmidthauer-féle **IGMÁNDI KESERÜVIZET!**

Kitűnően bevált **3 1/2 decis töltés**, mely két-háromszori használatra teljesen elegendő **Jutányosabb voltánál fogva pedig mindenkinek könnyen hozzáférhető.**

Igmándiból nem kell pohárszáma inni, negyed, vagy fél pohárral elég szokott lenni.

Egy hívő keresztény elmélkedése

Szabó László professor, a kiváló publicista egy húsvéti cikkben a feltámadásról elmélkedik, s fejtegetésébe figyelemre méltó zsidó vonatkozásokat is beleszó. Azt írja többek között:

„A minap a Szegény Lázár feltámadásáról szólva, csak úgy mellékesen említettem, hogy a zsidók egy része hisz a feltámadásban, más része nem hisz. Grünfeld barátom azt írja Sárospatakról, hogy ebben tévedek, mert az ő imádságaiban naponként háromszor is szerepel a feltámadás. Igen, de ez csak azt bizonyítja, hogy Grünfeld úr hisz a feltámadásban, mint többmillió más zsidó is. Ellenben, minden művelt zsidó tudja, hogy ki volt Maimonides? Azonkívül én is tudom, hogy az ő XIII. hittétele így szól: „Erősen hiszem, hogy a halottak fel fognak támadni egykor, amikor tetszeni fog a Teremtőnek, akinek neve mindig és örökké magasztaltassék.” De ugyanez a Maimonides úgy fogta fel a dolgot, hogy az ember lelkének a halál utáni továbbélése, azaz a lélek halhatatlansága a feltámadás.

— Gondolja, hogy így van? — kérdeztem egyszer dr. Friedländeről, a londoni főrabbitól.

— Das mag der Fall sein... — felelt. Citált a Zsoltárokból, meg a Kohelet-

ből; a részletekre már nem emlékszem, de az volt a benyomásom, hogy ez a rabbi, aki szintén nagy tudós volt, egyetértett Maimonides felfogásával.”

Nem tudjuk ki volt ez a doktor, aki ezt a felvilágosítást adta az írónak. Londoni főrabbi semmiesetre sem volt, nem is lehetett a nagyon igaz hívők közül, de a nagy tudományúak közül sem, mert különben tudnia kellett, hogy a Rambam indítatva érezte magát, hogy egy külön értekezést írjon erről a kérdéssel, „*maamor v'chijasz hamészim*”, mert sokan félreértették azt a körülményt, hogy filozófiai munkájában nem foglalkozik a feltámadás tanával. Az értekezésében igenis megerősíti azt, amit a hittételei 13. cikkelyében tanít, hogy a testi feltámadás hite hozzátartozik a zsidó valláshoz.

A professzor azt mondja többek között:

„Persze, én is olvastam Jób könyvét (talán többször is, mint némely gyenge

Orthodox kóser Penzió
a Svábhegy déli lejtőjén. Magaslati levegő.
Kellemes tavaszi pihenés. Idősebb urak és hölgyek kellemes otthont találnak egész éven át.
Krausz Mór tulajdonos. Budapest, I., Torbágyi-út 110. Telefon: 65-2-75.

Rambam-legendák

Rambam egy időben Algír-ban lakott, ahol, mint mindenütt, nagy tekintélyre tett szert. Nagy bölcsességét azonban az ország egyik magasrangú bírja sehogyszem birta elviselni és csak várta az alkalmat, hogy láb alól tehesse.

Egy napon hírsorsosok kérdést intéztek a Mesterhez: „Ha egy pogány hozzányult egy nyitott hordó borhoz, mi az előírás?”

— A bor élvezete tilos, felelte.

Kevéssel utóbb egy másik kérdésben kérték ki a döntését: „Egy kanna olajba féreg esett.” A Mester megengedte az olaj használatát.

Ezt a két ítéletet besúgták az ellenséges bírónak. Ez haragra gerjedt és így szólott: „Tehát én és népem rosszabbak vagyunk a féregnél?” És megfogadta, hogy bosszút áll Rambamon.

Szándékát megtűtötte a Mester. Felkekedett tehát, összeszedve kincsait és egy hajóhoz ment. Szólott hozzá: „Nehéz a szívem, vigy el egy kicsit a tengerre hajózáni, hogy elmúljon a bánatom! Megjutalmazlak majd érte.” A hajó teljesítette a bölcs kívánságát és nem-

sokára a tengeren hímblóztak mindketten. A hajós itt csakhamar álomba merült és erre Rambam egy papírlapot vett elő, amelyre a szent Nevet írta. A papírost a hajó padlójára illesztette. A szent Istenév csodálatos erejéből a jármű néhány pillanat alatt Egyiptomban ért partot. Amikor a hajó megállott, felébrec a hajós. Láta, hogy idegen országban van; beszédet hallott, amelyet nem értett. Szörnyen megijedt, mert attól tartott, hogy varázsló kezébe került. Rambam azonban megnyugtatta és így szólt hozzá: „Légy nyugodt. Negyedóra múlva megint otthon leszel. Mire hazáértél, vedd ezt a lapot a tengerbe és ne szólj senkinek a történetéről, mert különben a halál fia vagy.” A hajós esküvel fogadta, hogy hallgatni fog. És nem-sokára megint Algírban termett...

Rambam a mi nagy halachikus kódifikátorunk, az orvosi tudományban is híres volt, annyira, hogy Egyiptom szultánja megtette udv. orvosának. Ez időben az volt a szokás Egyiptomban, hogy bizonyos napokon az uralkodó leült trónjára és bölcsai meg tanácsurái hét sorban vették körül. A szultán nem tudta, hogy

zsidó) és ismerem az ő szavait: „Elmegyek, hogy vissza ne térjek többé a sötét, a halál árnyékával borított földre”, meg hogy „amint a felhő elenyésczik, elmegy, úgy nem jön fel többé, ki alászállt az alvilágba”, azonban kérem, az a Jób borzasztóan el volt keseredve, mikor ezeket mondta és különben is ki ez a Jób? Még csak nem is izraelita, hanem csak egy a Gojimból, akár csak én; de viszont egészen biztos, hogy sokkal kevesebbet tanult, mint én, — igen szép példát szolgáltatott az egész világnak a szenvedő türelemről, de hittudományi elveket magyarázni ő nem illetékes; csodálom, hogy ezt egy oly nagy elme, mint Maimonides, figyelmen kívül hagyta.”

Erre a részletre alkalmazni lehet, a bölcsainknek szavát: „prófétált és nem tudta, mit profétált”, azaz: amikor valaki eltalálja az igazat félig szándék nélkül. Azt mondja ugyanis a talmud *Bozó Bóseró* 16. lapján: „Ebből látjuk, hogy Ijajv tagadta a halottak feltámadását”.

A cikkíró végső konklúziója, hogy „a zsidók egy része nem hisz a lélek feltámadásában”. Igaza van. De ezt majdnem minden hittételnél mondhatnók. Viszont éppen abban rejlik az ember erkölcsi értéke, hogy elhatározhatja magát a hívésre és a hitetlenségre, amint ezt a Szentírás mondja: „Ime eléd adom az életet és a halált”. De — mint jó apa a fiához — hozzáfűzi a jó tanácsot: „Válassz az életet”...

melyik sorban jelöljön ki helyet Rambamnak mert úgy találta, hogy észben és tudásban túlszav valamennyi udvari emberén. Am nagy volt az ő szerénysége és egyik széken sem akart helyet foglalni. A tisztelet és a szultán szeretete, ami Rambamnak kijutott, bosszantotta a többi tanácsurat és igyekeztek őt befeketíteni az uralkodónál. Disputába elegyedtek vele az orvosi tudomány kérdései felől és azt javasolták, hogy a vita a következőképpen döntessék el: Rambam készítsen méregitalt, ők kötelezik magukat, hogy megisszák: viszont ők is mérget kevernek, ezt meg Rambam köteles bevenni. Aki életben marad, az lesz a győztes. De elsőnek Rambam kell, hogy lenyelje a mérget, Rambam ráállott, vállalta a próbát.

Rambam elmondta tanítványainak, hogy mi vár rá. Az ifjakat erősen elszomorította ez a hír. A Mester azonban csak mosolygott rajtuk és rájukparancsolt, készítsék el az orvosságot, amit a méregitalt ellenszereként alkalmazni akar. A tanítványok, utasítása szerint cselekedtek; de egyben bójtöt is hirdettek és Istenhez fohászkodtak a Mester életéért. Ő pedig közben bútra a szultán elé já-

Ujabb antiszemita hullám Németországban

Párizsból jelentik: A „Pariser Tageblatt” — egyik németországi barátjától közvetett úton kapta az alábbi érdekes jelentést, mely bepillantást enged abba, hogyan igyekeznek a harmadik birodalom félrevezetni a külföldi közvéleményt. Ime a jelentés:

— Jellemző emlékirat került ma a kezembe Berlinben, mely megkapóan illusztrálja milyen utakat keresnek itt az illetékesek a világ megtévesztésére. Dr. Schacht, a német gazdasági diktátor már legutóbbi amerikai látogatása során rájött arra, mily nagy szerepe van az amerikai lakosság széles köreiben a németországi zsidóüldözéseknek és különben mily nagy szerepet játszanak ezek az üldöztetések Roosevelt elnök szemében is.

— A németellenes gazdasági bojkott, melyet különösen Amerikában forszíroznak, minden cáfolat és tagadás ellenére érzékenyen érinti a német köröket és természetesen, hogy nagy igyekezettel keresnek utakat és eszközöket a bojkott leküzdésére. Erre alkalmas eszközt vélt felfedezni egy Berlinbe jött amerikai újságíró: H. Philipp Morgan. Egy német közgazdasági újságíróval járt együtt, akivel közös „tervet” dolgozott ki. A tervet el is készítették, memorandumba foglalták

és személyesen akarták átnyújtani Hitler Adolfnak. A memorandum bevezető soraiiban Morgan rámutat az amerikai bojkott jelentőségére és megállapítja, hogy abban nemcsak zsidó körök vesznek részt, hanem a nagy munkásszervezetek mellett az Unio katolikus és protestáns polgárai is, köztük különösen Theodore Roosevelt, az egykori elnök fia, aki fáradhatatlanul dolgozik a bojkottmozgalom erősítéséért. Az Egyesült Államok hívó tömegei a zsidóüldözésekben látják a gondolat és lelkiismereti szabadság kifejtésének legelősebb megnyilatkozását Németországban.

— Mi a recept ez ellen? A válasz így hangzik: Sürgős személyes telefonbeszélgetés Hitler Adolf és Roosevelt amerikai elnök között. Hitler célja — írja a memorandum — a zsidók hatalmának letörése és diffamálása, beteljesedett. A zsidók léte Németországban ma már árnyék csupán. Nem foglalhat el állást kirekesztettek minden állami, tudományos és gazdasági pozíciójából. A meglévő zsidó vállalatok is leépítik személyzetüket és a zsidó ügyvédek és orvosok szinte teljesen eltűntek a német birodalom életéből. Ha a Führer fel is olandá az összes zsidóellenes törvényeket, akkor sem volna

ruht. Átvette a méregpoharat ellenfelei kezéből és fenékgig ürítette. Aztán hazavezette magát és megitta a tanítványai által utasításai szerint elkészített ellenmérget. Itten vele volt és egészséges maradt. Három nap eltelté után újra a szultán elé járult a Mester és magával vitte a mérget, amit ő készített. Ellenségei szörnyen elképedtek, amikor meglátták, hogy Rambam életben maradt és nolensvolens ki kellett igyálok a Rambam mérget. Egytől-egyig az uralkodó szemelátára, holtan összerogytak...

Történt pedig egyszer, hogy Szaladin szultán megbetegedett és Rambam készített számára orvosságot. Irigyeinek sikerült a gyógyitalok egyikébe mérget keverni. Amikor ezt megtették, gyorsan a szultánhoz férkőztek és besúgták neki a nagy titkot, hogy a zsidó az életére tör. Amicön aztán Rambam megjelent a szultán előtt, hogy beadja neki az orvosságot, az uralkodó ráparancsolt, hogy előbb egy kutyának adjon a folyadékából inni. A kutya ivott és szörnyethalt.

A fejedelem elképecc. Gondolt ugyan arra is, hogy a Rambamot gyűlölő orvosok mérgezték meg a gyógyszert, de a tények

bizonyító erejével szemben mitsem tudott felhozni, Rambam pedig úgy állott előtte, mint a test, amelyből elszállott a lélek. A szultán pedig szólott: Láthatod, hogy megérdemled a halált. Én azonban tekintettel vagyok hosszú szolgálataidra és jogot adok neked arra, hogy a haláloed nemét megad válaszod ki.

A Mester három napi haladékat kért. Megbeszélést tartott tanítványival és elmondta nekik, hogy a halálnemek közül az erei átvágását választja. Ők pedig tartanak kezűgyben orvosságot, amelyvel megint életre kelthetik. Mert az orvosok tudatosságukban bizonyára elfognak véteni egy véredényt, amely a szívből indul ki és amelyet csak ő ismer, s nem fogják azt átvágni. Így is történt. A tanítványok hazaszállították, szakavatottan kezelték, úgy hogy kilábal a vérvesztésből és megint egészséges lett.

Ezután egy barlangba menekült, ahol tíz évig rejtőzködött. Tanítványai ellátták élelemmel és ez idő alatt szerkesztette legnagyobb művét, a „*Jod Hachasokó*”-t. Mídon tíz év után Szaladin szultán meghalt, ismét visszanyerte szabadságát.

Guttman József.

Pension Tauber Abbazia

Elsőrendű orth. kóser konyha.
Szobák teljes komforttal. Napi penzió 25 lira.
Kliringbefizetés

már veszedelmes a zsidó a szellemi élet egyetlen ágában sem. De nincs is erre szükség. Minden maradhat a régi. Az antiszemita agitációt is folytatni lehet. Mindössze arra van szükség, hogy Hitler hagyja magára a multat és egy telefonbeszélgetésben, melyet természetesen az összes amerikai rádióleadók közvetítenének, jelentse ki Roosevelt elnöknek, hogy megfitt minden további erőszakoskodást a zsidók ellen. Természetesen az első lépés ehhez a barátságos beszélgetéshez Hitler részéről kell, hogy megtörténjen. Ha a Führer hajlandónak mutatkozik erre, úgy Philipp Morgan sürgősen Amerikába táviratozik, hogy megtegyék az első lépéseket a nagy történelmi telefonbeszélgetés előkészítésére.

Az emlékiratot átnyújtották az összes birodalmi minisztereknek. Ugyanakkor azonban a Königsbergi „*Preussische Zeitung*” hatalmas cikket közöl „*Éles harc a zsidók ellen*” címmel, melyben izgatással, rémhírterjesztéssel és rituális gyilkossággal vádolja a zsidókat és felháborodással állapítja meg, hogy mindezen dacára akadnak még emberek Németországban, akik védelembe veszik a zsidóságot. Egyidejűleg pedig kijött egy a kultúra szegényfoltját képező új sajtórendelet, mely szerint *nem-árja tulajdonosok lapjai egész egyszerűen beszüntethetők*. Így a zsidó sajtó léte fölött Németországban mindennap a Damokles kard lebeg.

Középkort megszágyenyítő állapotok.

Hat. eng. villanyberendezési és műszaki vállalat.
Kollmann Manó
Király-u. 19. Telefonhívó: 37-7-38.
Motor szerelés és javítás.
Szombaton zárva.

Fenákel Jónás

orth. kóser baromfikereskedés
Budapest, Dob-utca 28. sz.
TELEFON: 31-6-73.

Zsír kicsinyben és nagyban, a legjutányosabb árban, vidékre is.
Garantált tiszta és prima áru.
Legelősebb bevásárlási forrás!

Egy fiatal férj rejtélyes eltűnése

Weiner Gusztáv, nógrádpataki születésű, 23 éves volt talmudista, április 4-én tartotta esküvőjét Rákospalotán Gold Eszterrel. A fiatalok boldogan otthon töltötték a hagyományoknak megfelelően, a lakodalmi hetet. A fiatal férj a nyolcadik napon 11-én, csütörtökön, rokonainak látogatására beutazott Budapestre. A délutáni órákban távozott el rokonaitól és utóljára 4 óra tájban a nyugati pályaudvar körül találkozott vele egy bócher barátja, akitől rövid beszélgetés után azzal búcsúzott, hogy hazasiet.

Azóta Weiner Gusztávnak nyoma veszett. Minden utánalövő kutatás hiábavalónak bizonyult.

Nevezett 166 cm magas, szőke pelyhedző körszakállt és rövid péeszt visel. Ruházata szürke, cipője és puhakalapja fekete.

Felkéretnek mindazok, akik azóta látták, vagy tartózkodási helyéről tudnak, vagy vele találkoznak, szíveskedjenek aggodó hozzátartozóit: Gold Salamon, Rákospalota, olajgyár címre táviratilag, vagy telefonon: (95-2-79, 95-3-93) a költségek visszatérítése mellett, nyomban értesíteni.

A rákospalotai orth. hitközség a kézrekerítőnek 300 pengő jutalomdíjat tűzött ki.

Gyermekruhák

kabátok

LITZMANN IRMA gyermekruha üzlete
Budapest, Király-utca 18.

A Pesti Chevrá Kadisa közgyűlése

A neológ zsidóság e legkitűnőbb intézménye, az ünnep előtt tartotta rendes évi közgyűlését, Kramer Miksa kormányfőtanácsos elnökle alatt, igen ünnepélyes keretben. Dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtákar terjesztette elő a Chevrá 1934. évi jelentését. 1,554,000 P bevételrel szemben 1,606,000 P kiadás volt. A jelentés megemlékezik a Chevrá intézményeiről: az Aggokházáról, a Szeretetházáról, a Felöltött Vakok Otthonáról. Segélyezésre a Chevrá 146,000 pengőt adott ki, a hitközségi kórházak támogatására 50,000 pengőt folyósított, 1686 temetést ingyen végeztek. Az összes kiadásoknak több mint 90 százalékát jótékony és kegyeleti célokra fordították. Stern Samu hitk. elnök meleg szavakban mondtott köszönetet az elnöknek, az előjáráságnak s az igazgatónak eredményes munkájáért.

**Legolcsóbb,
legízletesebb
orth. כשר
házikoszt**

**Wesselényi-utca 18.
(Kazinczy-utca sarok)**

**Weisz
Mendel
éttermében.**

Telefon: 44-2-75

Négyfogásos menü:

leves, hús, főzelék, tészta P1.30

Halfélék minden időben, 50-60 fill.

**VII. Wesselényi-u. 18
(Kazinczy-u. sarok)
Címre ügyelni!**

Bpesti Nemzetközi Vásár

A MÁV a vásár vezetőségével történt megállapodás alapján a vásár tartama alatti két vasárnapon: május 5-én és 12-én öt nagy városba fog külön vásárvonatokkal indítani, amelyeken a vásárigazolványokkal ellátott látogatók Budapestről 75 százalékos kedvezményrel utazhatnak: Debrecenbe, Szegedre, Pécsre, Szombathelyre és Kőszegre.

A MÁV-nak és a vásár vezetőségének ezekkel a beállított újszerű vásárvonatokkal az a célja, hogy a külföldi idegenjárás idején egyidejűleg a belső vándorforgalmat is előmozdítsák és a Nemzetközi Vásár által teremtett hatalmas idegenforgalomból megfelelő részt biztosítson a vidéki városok idegenforgalma és gazdasági élete számára is.

Mi ujság Szlovákiában

Az új ruszinszkói Irodának három tagú elnöksége lesz, intézőbizottsága öt rabiból és nyolc világi férfiúból, képviselő-testülete tíz rabiból és húsz világból, választott bírósági bizottsága két rabiból és három világból fog állani. Emellett lesz még külön tíztagú rabibizottság. — Megemlítendő, hogy az Iroda első ülésén, melyről mult számunkban megemlékeztünk, négy kivételével az összes ruszinszkói hitközségek képviselve voltak. A négy meg nem jelent között, jelentékeny hitközség csupán a beregszászi. Hogy ez távolmaradt, annak oka valószínűleg az, hogy a hitközség belbékéje még nem állott helyre. A hivatalos hitközségen belül is két párt viaskodik: az egyik, a Fodor-párt, mindenáron helyre akarja állítani a chószid-neológ hitközséggel a békét, vagyis az egységet, a másik irakció, amelyet dr. Reismann vezet, nem tartja ezt szükségesnek.

Kassáról jelentik: Chajlhama-jédkor összegyűlekeztek a megdicsőült radomisi gaon hívei, veje Halpern rabbi elnökle alatt és elhatározták, hogy a nagy gaon műveit kiadják. Az első Jahrzeitig meg fog jelenni az első kötet, mely a régebben megjelent műveinek kivonatait fogja tartalmazni. A bizottság élén Hartstein Ábrahám áll.

Vasárnap, Niszson 25-én volt a „szanzi Jahrzeit”, a „Divré Chájim” hírneves szerzője megdicsőülésének évfordulója. Ebből az alkalomból Kassa-Eperjesről különvonat is indult Neusandezbe, mely a hívőket tömegesen szállította. A munkási főrabbi egy másik vonattal nagyobb kísérettel zárandokolt a szanzi gaon sírához.

A bócher titka

Regény a XVII. századból.

— Az orvos rendeletére, olvasta tovább Phöbusz, mindjárt jöttek a szolgálak, beteg fivéremet föl vitték a pompás szobába és ágyba fektették. Süss doktor jól megvizsgálta, megállapította, hogy igen súlyos láza van és csak 21 nap után áll majd be változás. Közben kinyílt az ajtó és mint szélvészttől vitetve, berohant lármázva két kisleány. De amikor meglátták a doktornak komoly arcát, megtorpannak, majd látva a lázas fiút, mindkettőnek hirtelen sírásra állott az ajka. A két kedves leány, Borüch Süss két gyermeke volt, Mirjam és Perl.

Amikor Phöbusz idáig elért, kiesett a kezirat a kezéből, hisz feléje világítottak nagyatyjának és anyjának a nevei, oly különös módon, oly érthetetlen körülmények között. Kínozni kezdte a gondolat, hogy talán most meg fogja tudni születési körülményeinek összes titkait. Tépelődött... Véletlen-e ez, vagy pedig annak a gondviselésnek a műve, amelyet már annyi éven keresztül következetesen és macacsul tagadt? Majd felugrott, köröskörül járt a szobában, hevesen gesztikulált és azt mondotta:

— Nem akarom tovább olvasni, mert az irat még felvilágosítást nyújt nekem arról, hol találhatom meg apámat és ez eltérít engem attól, hogy még ma bosszút álljak azon a nőn, aki életemet tönkretette... De hátha mégis megtalálnám apámat, úgy ahogy ezt álmaimban elképzelttem, szeretetteljesen... Mit törődöm én akkor multammal, jövőmmel?... Úgy szeretném, hogy csak egész rövid időre válósítsa meg álmaimat a sors... Olvassak-e tovább? Hát hogyha kiderül, hogy az, aki az emberi társadalomhoz még fűzne engem, az apám: meghalt, eltűnt, számomra visszahozhatatlanul elveszett... akkor föl fog éledni bosszútertem, akkor nem engedem el a kedvező alkalmat, szerencsétlenné teszem életem elrontóját. Azt a nőt, akihez még most el akarok menni... Hát azért tovább olvasok...

— Beteg fivérem legnagyobb ápolásban részesült, olvassa tovább, amint később megtudtam, pártfogómnak pár évvel ezelőt egy csúf betegség elvitte két kisfiát, egy héten. Lehet, hogy ez fokozta irántunk való szeretetét s jóindulatát. Fivérem állapota 21 nap után valóban javulni kezdett, három hét után első ízben mélyen és nyugodtan elaludt. Utána fölbredve körülnézett és amikor észrevett engem, gyenge reszkető hangon kérdezte tőlem: „Hol is vagyunk, Majsele?” Én nem tudtam felelni a megihatottságtól, de helyettem megadta a választ atyai jótévőm, aki azt mondotta: „Fiacskám, beteg voltál, most már nincs semmi baj, az Isten megsegített, légy hálás Mennyei Atyánk iránt.”

— Csak a következő napokon mondhattam el azután részletekben, mi minden történt velünk, hogyan mentette meg a szegény, lázas betegnek életét: Reb Boruch Süss. Amikor belépett a szobánkba és látta, hogy ott vagyok a betegágynál és hogy mindketten el vagyunk merülve a beszélgetésbe, mindig megsimogatta fejünket és azt mondotta: „Derék fickók vagytok, jó pajtasok.”

— Fivérem nemsokára elhagyhatta az ágyat és lábadozni kezdett, majd kiült a nagy kertbe, ahol az üde levegő,

szemlátomást jót tett neki és napról-napra erősebb lett. Itt a kertben tavaszi időben, alkalmunk volt közelebről megismerni jótévőnk két szép, angyalian jó kisleányát. Mialatt fivérem állapota javult, gyakran eszembe jutott, hogy tulajdonképpen mi azért jöttünk Kölnbe, hogy anyánk sírján imádkozhassunk. Nem akartam ezt egyedül megtenni, pedig sokszor kísértett a fiúi vágyakozás, hogy otthagyjam fivéremet és titokban menjek ki a temetőbe. Azután meggondoltam, mily nagy fájdalmat okozok majd neki velem, ha utólag megtudja tőlem, hogy külön is voltam már anyánk sírján. Végre annyira volt ő is, hogy eljöhett velem. Kimentünk, apánk leírása nyomán mindjárt megtaláltuk a nekünk oly drága helyet. Vagy két órát töltöttünk a sírnál. Sírtunk, imádkoztunk, beszélgettünk és anélkül, hogy kifejezést adtunk volna érzéseinknek, a temetőben éreztük csak, hogy egymásra vagyunk szorulva, hogy sorsunk egybe van fonódva, mert egyikünknek sincsen senkije, csak a testvére.

— Amikor hazaérkeztünk, arcunkon látszott a komoly meghatottság. Reb Boruch Süss kedvteléssel nézett ránk, majd azt kérdezte tőlünk: „Gyerekek, most mit akartok tenni?” Ez a kérdés meglepett bennünket, az egész idő alatt igazán nem gondoltunk arra, hogy tulajdonképpen mi lesz a jövőndő sorsunk. Először a nagy utazás Kölnbe, majd az egyikünk betegsége, lábadozása elfoglalta gondolatainkat és csak Reb Börüchnek a kérdése: „Mi lesz veletek?” ébresztett föl bennünket álmunkból a keserű és bizonytalan valóra. Úgy látszik azonban, hogy fivérem a betegsége alatt mégis gondolkodott erről, mert kíváncsian, mély lélekzetet véve, azt felelte: Mit akarunk tenni? Hát elsősorban kijelentjük, hogy Reb Börüch jóságát soha el nem felejtjük, amiért a két elhagyott árvát hosszú hónapokon át házáján tartotta. Azután hálát akarunk mondani a két kisleánynak, amiért olyan jók voltak hozzánk, ők a gazdag leányok, velünk a szegény gyermekekkel. És azután... Azután tovább akarunk menni, elmegyünk tanulni, keresünk egy jó jesivát, hogy ott méltó utódaivá váljunk annak az ősnünknek, aki Isten szent nevéért vértanúhalált szenvedett egykor a máglyán.

— E szavakra csend támadt a szobában, mély meghatottság vett erőt az összes jelenlevőkön, persze a kisleányok sírtak, az én torkomat is reszelte valami. De akkor közbeszólt Reb Börüch és azt mondotta: „Nézzétek csak gyerekek, nekem is volt két ilyen jó fiam, mint ti vagytok, az Isten úgy akarta, hogy ti házamba kerüljétek, én tehát itt akarlak benneteket tartani, én akarok gondoskodni további sorsotokról. Egy néhány napig kábultan jártunk, mert nem is értük föl ésszel jótévőnk páratlan jóságát, de azután megértettük, hogy most már kötelességünk egész erőnkkel örömet szerezni Reb Börüchnek és olyan irányban fejlődni, ahogy ő ezt szívesen látja.

— Egy néhány év következett, amely telve volt boldogsággal, meglepedéssel, tanultunk, fejlődöttünk testileg-lelkileg. 20 évesek lettünk. Bekövetkezett számunkra az idő, amikor ismét komolyan kellett határozniunk, hogy most tulajdonképpen mit akarunk csinálni. Egyszer azután elárultam fivéremnek, hogy bizony atyai jótévőnknek az egyik leánya Mirjam tetszik nekem. Erre ő különös hangon azt kérdezte: És gondold-e, hogy te is tetszel neki? Rá néz-

WEISZ MÓR Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben
Kecsz, levestészta és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegő” kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.
orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob-utca 22. --- Telefon: 42-3-65.

tem, nem értettem meg fivérem kérdését, csak azt vettem észre, hogy mély fájdalom tükröződött vissza szemében. Rövidesen rájöttem, mi az oka. Úgy történt a dolog, hogy három-négy nap mulva fölfigyelek éjszaka és hallom, hogy fivérem álmában beszél. Hallom, amikor azt mondja: „Igen,

én meghalok... de előbb hadd vegye csak el fivérem a Mirjamot... Én esküvőjük napján örülni fogok, én nem akarom megzavarni az örömet... de azután meg kell halnom. Meg is fogok halni. A fő az, hogy te, fivérem, légy boldog.” (Folyt. köv.)

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Rajs-chajdes Ijor
K'dajsim, Il. Perek

(Av horachim-ima elmarad. Jajcér-imák: a rajs-chajdesiből mondandó az első 2 rész. a soron levő peszach utáni II. szombat jajcérjából pedig ajjümösi-től kezdve.)

Gyertyagyújtás (Bpest): 6.45
נשן kimenetele „ 7.45

— A budapesti orth. hitközség kedden délelőtt az országgyűlés megnyitása alkalmából, fényesen kivilágított Kazinczy-utcai főtemplomában ünnepélyes itentiszteletet tartott, amelyen mint az országgyűlés tagja Frankl Adolf felsőházi tag jelent meg; a hitközség előjárósága és képviselőtestülete, valamint az összes hitközségi intézmények előjárói óbudai Freudiger Abraham kormányfőtanácsos, hitk. elnökkel az élükön vettek részt, Az Orth. Központi Iroclát Kahan-Frankl Samu elnök és dr. Reiner Imre jogtanácsos képviselték. Az orth. iskolák nagyszámu küldöttségét dr. Deutsch igazgató vezette. A zsunfolásig megtelt templomban Steif Jonathan rabbi a nyitott frigyáda előtt megható imát mondott a hazáért, a kormányzóért és az állam vezető férfiaiért; Preis főkántor énekari segéccellett alkami zsoltárokat recitált. Az itentisztelet a Himnusz akkordjaival ért véget.

— Budapest böcherjai. Chajlhama-jédkor folyt le a szokásos keretek között, a vicéki jesivákon tanuló fővárosi böcherok szemésztervizsgálata a Kazinczy-bészhamidrosban. Az egyes csoportok: Sussmann, Steif, továbbá Welez és Schlesinger rabbi, valamint R. Börüch Friedmann és R. Majse Groszmann talmudtudósok előtt számoltak be tanulmányaikról. A vizsgálaton a hitközség nevében óbudai Freudiger Abraham, Kahan-Frankl Samu és Klein Márkusz elnökök; a „Hizohárü“ bizottság képviselőiben óbudai Freudiger Fülöp, dr. Deutsch Adolf és Klein Dávid vettek részt. Örömmel nyert megállapítást, hogy

Azelonyösen ismert Herschalapítványi elemi és polgári iskolával kapcsolatos orth. izr. internátus Vácott a jövő tanévre előjegyzéseket már elfogad. Ellátási díj havi 60 pengő. Jeles bizonyítvánnyal rendelkező szegénysorsú tanulók alapítványi helyre pályázhatnak. Szünetben nyaraltatást jutányosan vállalunk. Prospektust küld az igazgatóság

böcherjaink nemcsak számban gyarapodtak, hanem tudásban is erősödtek. A számos kiváló között akadt, aki Sabosz traktátusát elejétől végéig kommentárakkal együtt tudta. A „kihallgatás“ — melynek nem annyira ellenőrző, hanem inkább seregszemle jellege volt — gyönyörűen dokumentálta, hogy ifjúságunk Tóratudása és vallásossága „ב“ a legszébb reményekre jogosíthat fel bennünket.

— Szijüm Ujfehértón. A Tif. Bach. Megillo traktátus befejezése alkalmából szép szijümöt rendezett. Berkovits Jenő előadó mély gondolatokkal átszótt hadront mondott. Felszóaltak még: Gelbmann Béla, Goldstein Májor, Kupferstein Mór, Josefovits-, Klein- és Silbermann Herman. Az éneki részt Klein Kálmán kántorjelölt látta el. A rendezés Guttmann Béla és Zelmanovits Sámuel érdeme.

— Az „Országos Bikur Chólim“ április 21-én tartotta évi közgyűlését dr. Rakonitz Dezső elnökle alatt. Elnök melegen üdvözölte a megjelent óbudai Freudiger Abraham hitk. elnököt, Kahan-Frankl Samu orsz. orth. elnököt, valamint a nagyszámban megjelent egyesületi tagokat. Elnök, valamint Korein Dezső, őszinte kegyelettel emlékeztek meg néhai Deutsch Vilmos előjárósági tagról, aki értékes tevékenységet fejtett ki az egyesület fejlesztése és fellendítése körül. Fejér Lajos kormányfőtanácsos, az elhunyt veje, mélyen meghatva köszönte meg a család nevében a kegyelet és megemlékezés őszinte megnyilatkozását. Elnök ezután részletesen beszámolt a vezetőség évi működéséről, melynek során az 1934. év folyamán több mint 17.000 ebédet szolgáltatott ki az egyesület: kórházi, klinikai és magánygyógyintézetekben fekvő szegénysorsú orth. kóser élelmet igénylő betegek között. Az egyesület orvosai kb. ezer esetben gyógykezelték szegénysorsú betegeket és az arra rászorultakat az egyesület a szükséges gyógyszerrel is ellátta. Jelentette továbbá, hogy az egyesület által az Orth. Nőegylettel egyetemben újonnan létesített Szeretetotthonban elhelyezett elaggott, szegénysorsú, támasz nélkül álló férfiak és nők ellátása kifogástalan és mintaszerű, ami főleg Bárkány Árminné elnöknő érdeme. A zárszámadás felolvasása után óbudai Freudiger Abraham a vezetőség eredményes működését nagy megelégedéssel állapította meg és a közgyűlés a felmentvényt egyhangúlag megadta.

— A kereszturi Jahrzeit. A megdicsőült Reb Sájale z. c. l. Jahrzeitja hétfőn, Ijor 3-án lesz.

— Orth. női továbbképző tanfolyam Bpsten. Zobel Sára kisasszony, a tanfolyam szakavatott és nagytudású vezetője visszaérkezett a fővárosba és folyó hó 4-én, szombaton délután 4 órakor a leányegyesület helyiségében (Dob-u. 35.) előadásával megnyitja a nyári szemesztert. Számos megjelenésre számít a vezetőség.

— Haláleset. Szarvason Peszachkor elhunyt a nagy talmudtudásáról híres R. S'müel Rosenberg z. c. l. A megdicsőült régebben rabbihelyettes volt a hitközségben; gyermekeit, unokáit, mind hamisítatlan, meg nem alkuvó vallásos szellemen nevelte. Chajlhama-jéd-vasárnap temették a zsinagógából, hakofo-szertartással. Búcsúztatták: Meisels főrabbi, fia Rosenberg Ignác, veje Apfel Henrik (B.-csaba). Az unokák nevében Gottlieb Benő, a megd. pápai főrabbi fia beszélt.

— Kolozsvári hírek. Azt, orth. Talmudtóra egyesület, mely „Szináj“ név alatt álcásosan működik, most tartotta évről évről közgyűlését. Glasner Akiba főrabbi ünnepi megnyitóját után a követk. vezetőséget választották: Rosenzweig Emánuel elnök, Nagyfaludi Nándor, Rosenthal Gyula, Léb Béla gondnokok, Schwarzberger Mihály pénztáros, Goldmann Béla ellenőr. — A helyi Agudá meghívására Gilbertmann Chane kisasszony, vizsniczi „Bész Jákob“-tanítónő frappáns előadást tartott. Az orth. hölgyek színe-java vett részt az előadáson és élvezettel hallgatta a „Bész Jákob“ célkitűzéseiről szóló lelkes fejtegetést. Mozgalom indult, hogy Kolozsvárott is megalakítsák a „Bész Jákob“-ot s hogy oktatóul Gilbertmann kisasszonyt megnyerjék. J. M.

x Minden magyar, német, héber és angol könyv, azonnal megjelenése után kölcsönözhető. Gondos Sándor modern és zsidó kölesönkönyvtárából. Díj havonta 1.— pengő. VI., Andrássy-út 67.

LUHASCHOWITZ
gyógyfürdőn a szigoruan
orth. kóser
SINGER VÉNDÉGLŐ
megnyit

Elsőrendű konyha, szolid kiszolgálás,
mérsékelt árak.

— Elhunyt az agg milánói főrabbi. Közvetlenül Peszach előtt elhunyt Alessandro da Fano főrabbi, 88 éves korában. A milánói főrabbi, Pius pápa meghitt barátja volt. Legutóbb februárban jelent meg a pápánál. Az olasz kormány és a pápa megleghangu táviratokban fejezték ki részvétüket a milánói hitközségnek.

— Százötvenéves a szegedi hitközség. A szegedi kongresszusi hitközség most ünnepli másfélszázados fennállását s egyben főrabbijának a 81 éves dr. Löw Imánuel felsőházi tagnak 60 éves hitszónoki jubileumát.

— Nemeslelkü zsidónő korai elhunyt. Nagymenyeren elhunyt Deutsch Ignácné, szül. Weisz Hermína, 48 éves korában. A Deutsch-házaspár vagyonoikat áldozott zsidó közölcokra. Így a pozsonyi zsidókórház építéséhez 50.000 Kc-vel járult hozzá; a nagymenyeri „Jeszajde Hatajro“ Talmudtóra-iskolát pedig 70.000 Kc költséggel felépítették. A megdicsőült úrnot nevezett iskola-intézetből temették vasárnap. Kornfeld Juca és Porges Bernát (Niszon havára tekintettel röviden) búcsúztatták. Temetésén az egész község megjelent, a „Jeszajde Hatajro“ növendékeivel és oktatóival az élén. A mélyen sútt férj ezúttal is ki-tünt nemes gesztusával s ígéretet tett a „J. H.“ további hathatós támogatására.

— A nyiregyházi orth. hitközség részleges tisztújítása: Freund Zsigmond alnök, Jakobovits Jenő pénztáros, Farkas Antal ellenőr, Schreiber Sámuel és Friedmann Jakab egyházgondnokok, Weisz Mór, Blau Mór és Heller Lázár tanácsosok. Képviselők: Friedmann Zélig, Hönig Jenő, Katz Lázár, Rosenwasser Adolf, Reiner Béni, Weisz Béla stb. — A szefard beszhamidros választásai: Heller Lázár elnök, Schwarz Henrik és Eisenberg Izidor gondnokok, Schatten Jakab ellenőr, Grünberger Sámuel pénztáros. Választmány: Hönig Jenő, Leimsieder Jakab, Weisz Lajos, Karfunkel Mihály, Fisch Jakab, Silberstein Herman.

— A vásárosnaményi orth. hitközség tisztújítása: Klein Adolf elnök, Grosz József alelnök, Weinberger Ignác gondnok, Kún Ignác ellenőr, Winkler József pénztárnok. Képviselők: Mandel Mór, Brenesz Dávid, Friedländer Lajos és Mór, Tabovics Jenő, Schwarz Mór és Sándor, Spitzer Kain, Schwarz Lipót és Bernát, Chaimovics Herman, Neuwirth Aladár, Klein Béla.

— A hajduböszörményi misnájoszegyesület a megdicsőült néhai Günsz főrabbi Jahrzeitján megható szijümöt rendezett. Igen szép Tórabeszédet mondott: Citron főrabbi, továbbá a megdicsőültnek fia Günsz Jenő apci főrabbi (aki előző szombaton a zsinagógában megkapó drósót tartott), id. Klein Ignác.

— Kérelem a hitközségekhez! Hübscher Jakab, Berlinből menekült tudós rabbi, több héber mű szerzője, a kadisimáról tanulmányt írt, mely hivatott tollból nemrég magyar nyelvre is le lett fordítva. Ezen magyar nyelvű tanulmányból egy-egy mintakönyvecskét minden hazai hitközségnek megküldött. Mivel a mű ellenértéke még nem folyt be, az igen nehéz anyagi viszonyok között élő rabbi, lapunk útján felkéri a hitközségeket: szíveskedjenek a könyvecské ellenértékét a „Magyar Általános Hitelbank“ főintézetéhez, Budapestre, „Hübscher Jakab rabbi számlájára“ megjelöléssel, mielőbb beküldeni!

— A budapesti „Hazkara“ egyesület (Hunyadi tér 3.) most tartotta ezévi rendes közgyűlését Loschitz Ferenc elnök vezetése alatt. A költségvetés letárgyalásán kívül a tisztakar kiérésztíése volt a tárgy. Megválasztásra kerültek: alelnökké Láng Géza dr. (új), ellenőrré Eckstein Mór, választmányi tagokká Loschitz István (új), Vajda Miklós (új), Grünwald Béla (új), dr. Hirsch Ernő (új), Darvas Lajos (új), Weisz Zsigmond és Katz Mór. — A következő vasárnap tartotta a HAZKARA egyesület „OHEL RACHEL“ Talmudtóraia szijüm ünnepélyét Bécő traktátusra. A szijümön és az azt követő zsidasz-micvön felszóltak: Domány Ernő, aki a tanulást vezette, dr. Láng Géza, Korein Dezső, Weisz Mór, Szoffer József dr. Farkas Miklós, Katz Áron titkár-rabbi. Eckstein Mór, Faragó Sándor, Geyer Osifás.

— Ifjusági hírek. A nyiregyházi T. B. tisztújítása: Steif Ignác elnök, Németi Gyula alelnök, Fried Ferenc pénztárnok, Kohn Elemér titkár, Blau Ármín ellenőr, Schwarz Emil könyvtáros, Friedmann Lajos és Amsel Mór gondnokok; Seinitzler Jenő, Klein Ernő és Mandel Henrik tanácsnokok; Böhm Miklós, Markovits Árpád és Németi László számvizsgálók. — A miskolci T. B. a következő tisztikart választotta: Rosenthal Jenő elnök, Schönfeld Henrik ügy. elnök, Zimmermann Béla titkár, Neufeld Ferenc jegyző, Holländer Ármín gondnok, Grünwald Béla pénztáros, Zsupnik Mór ellenőr, Plattner Béla és Weingarten M. könyvtárnok. Választmány: Weingarten Gy., Holländer A. és I., Klein L., Lefkovits F., Rosenthal B., Stein B., Lichtmann S., Weisz L., Grünwald Á., Fried B. — A sárospataki T. B. új tisztikara: Weisz Dezső tb. elnök, Wachtel Salamon elnök, Szoffer Ármín gondnok, Fischer Gyula ellenőr, Schreiber Viktor pénztárnok, Friedmann Imre titkár, Liebermann Jenő könyvtárnok. Választmányi tagok: Mandlovits Lipót, Hoffmann Mór, Reich József, Klein Manó, Danczinger Ernő. — A szikszói T. B. tisztújítása: Rosenberg Simon elnök, Kirs-

CSALÁDI HÍREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)
Reisz Margitka Budapest és Berkovits M. Arje Derecske, jegyesek.
Hönig Sára Bucapest és Hoffmann József Érmihályfalva, jegyesek.
Lövinger Eszter és Szerényi Jenő Bucapest, jegyesek.
Just Györgyikét Verbórol, eljegyezte Grünwald Dániel Bratislava (—Senica).
Kohn Belluska Presov, Pollák József Guta—Felsőszeli jegyesek. (A gutai T. B. gratulál.)

ner Zoltán ügy. alelnök, Lindenfeld Lajos gondnok, Fogel Ernő pénztáros, Herskovits Jenő ellenőr. Választmány: Flamm Gy. és E., Reinitz E., Klein I. — A tarcali T. B. új tisztikara: Reich József gondnok, Glück Artur ellenőr, Sternberg Géza, Zafir L., Altmann L. B. tagok. — A nagyecsedői T. B. tisztújítása: Ifj. Weisz Sámuel elnök, Salamon Jenő gondnok, Katz Manó jegyző, Választmány: Frenkel J., id. Weisz S., Berger E., Grosinger B., Steinberger M., Geibermann S., ifj. Weisz M., Weinstein J. — A jeles balmazújvárosi jesiva nyári tananyaga: Siür Kidüsin, Neben-siür Sabosz, Ajrach Chájim Sabosz, Jajre Déo Tréfajsz stb. — Téten Gewürz Jenő, a pozsonyi jesiva kiváló növendéke Peszachkor nagy tetszéssel fogadott vendégszónoklatot tartott. — A galantai T. B. új tisztikara: Ifj. Lövinger Dávid elnök, Kalisch Simon és Lövinger Albin alelnökök, Kahan Jenő és Müller Jenő ellenőrök, Stern H. pénztáros, Brück E. könyvtáros.

— Rabbiválasztás. A bodzásújlaki (Újlak pri Trebišove) orth. rabbikerület Eidlis Nathan okl. rabbi Kassáról főrabbijává választotta. — Hitk. választás: Guttmann Adolf (Barancs) tb. elnök, Spiegel Jenő ügy. elnök, Weisz Salamon pénztárnok.

— A miskolci „Machziké Hadosz“ által fenntartott Talmud-Tóranál a szemesztervégi vizsgálatok a Tóradelvelő közönség nagy érdeklődéséül kísérvé Austerlitz Sámuel főrabbi és Ehrenfeld Adolf rabbi vezetése mellett folytak le. A tanítványok által tanúsított alapos felkészültség a kipróbált tanerők ügybuzgalmát dicséri. A felső osztályból több növendék a jesivára megy. A nyári szemeszterre újabb jelentkezések Mandel Károly elnökhöz azonnal eszközöndök. Szegények felvétele és ellátása díjtalan. x A nagymenyeri Talmudtóránál a 12—16 éves növendékek igen szép előmenetelt tanúsítottak a most lefolyt kihallgatáson. Szülőknek, kik fiaikat oleső ellátás, alapos oktatás és goncos felügyelet mellett kívánják elhelyezni, az intézet melegen ajánlatot.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16. vastagon szedett betűkből 32 fillér. Alláskérésnél 10, ill. 20 fillér. *Az összeg előre küldendő be;* lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő

Az úpesterth. hitközség modernül berendezett rituális fűrdőjét bérbeadni óhajtja. Reflektálók küldjék pályázatukat az elnökséghez. **Weisz Vilmos** elnök.

A hajdúszoboszlói orth. hitközség a megüresedett kántor-meiszi állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak: már állásban levő, 35 év körüliek, kik szigorúan vallásos életmódot folytatnak, 3 elismert orth. rabbi kabolo-jával rendelkeznek és kellemes hangjuk van. Próbaelődásra csak a meghívottak bocsáthatnak, költséget csak a megválasztottnak térítünk.

Berkovits Lipót hitk. jegyző
Stahler Dániel hitk. elnök

HEIDEN JENŐ
LÁTSZERÉSZ üzletét VII. Király utca 21. alá helyezte. (Szombaton zárva)

Kundmachung

Wirkungsvolle **דבר** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barmizvo, Chasene ריה ורין** Gast- u. Antrittsreden verfertige von Fall zu Fall zu mässigen Preise, unter Diskretion. Honorar von 5 Pengő **aufwärts**, 50 H. Porto **recomandirt im voraus** erbeten. — Mein **ישראל מנחם** auf **אבות מרקי** P 1.20

Pschettli werden gegen extra Vergütung angefertigt.

Rabbiner ISRAEL BRAUN
Budapest, Szövetség ucca 43.

PARÓKA különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondulás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79

Apró hirdetések

HÁZTARTÁS minden ágában jártas fiatal leány állást keres. „Intelligens” jelígre a kiadóba.

SZAKÁCSNŐT, szigorúan orthodoxot keresek. Diétásan is főző előnyben. Ajánlat, referenciával a következő címre: **Weiner Jenő, Jászkarajenő.**

ÖRÖKBEADNÁM párhetes kisfiamat. Cím: **Bpest, Dob-u, 34., II. udv. I. 15.**
TANULÓT keresek vallásos házból. **Glattstein Ignác** rőfös- és készárúüzlete, **Salgótarján.**

SAMESZI és mikvekezelti teendőkhöz értő fiatal házaspár hasonló állást elvállal. Biztos existenciájú állásért hajlandó 1000 P lépést fizetni. Cím: **Teitelbaum Géza, Búdszentmihály.**

TANULÓLEÁNYOK elsőrendű szombattartó női ruhaszalónba felvételnek. **Weiszmann, Bpest, Király-utca 13.**

MÁTRAFÜREDEN orth. kóser Klein pensió-étkezdé, május 1-én megnyílt. Olcsó előszézoni árak. Főszezonra folyóvizes szobákat ajánlatos már most előjegyezni. Prospektust díjtalanul küld: Iij. Klein Sámuel, Gyöngyös.

MISKOLCON legízletesebben és legolcsóbban étkezhet **Rückmann orth. kóser kávézó és étkezdéjében.** Saját termései bormérés. **Széchenyi-u, 88.** (Királyhídi villamosmegállónál.)

KERESEK vallásos, orth. körökben jól bevezetett **sadchent.** Ajánlatok a kiadóba küldendők.

BERKOVITS LIVIA női ruhaszalónját **Wesselényi-utca 16. sz. alól Erzsébet-tér 8. I. em.** (Édeskuty-ház) alá helyezte át.

KERESEK csinos leányom részére kitűnő hangú vallásos fiatalembert, akinek nagyobb hitközségnél kántori állást biztosítanék. Jelíge: „**Hozomány is van**” (20 filléres bélyeg).

„**MIRA**” **angol-francia női divatterme Bratislava, Edlov-dvor.** Elsőrangú szalonunka **Rencskivül** mérsékelt árak. Fazonsnitteket mérték után készít!

T.
M. Kir. Nemzeti Múzeum
Budapest.

1935. május 3.

FIATAL LEÁNY 1—2 gyermek mellé állást keres. Németül is beszél. Perfekt varró „Intelligens” jelíge.

FORGALMAS vidéki városban jólmenő étkezdé (mely egyben felvágott- és baromfikereskedés) főrendezésével, elköltözés miatt átadó. „Orth. kóser” jelíge. (20 filléres bélyeg.)

KERESEK csinos, 30 éves rokonom részére benősülésre, rőfös- és konfekció szakmába, szolid, vallásos fiatalembert, lehetőleg pénzzel. „**Vágyon 30,000**” jelíge. Közvetítő esküvőkor díjaztaték.

TANULÓNAK szombattartó iparoshoz elmenne jó házból való, jesivát járt 18 éves fiu. „**Dolgozni akaró**” jelíge.

ÜGYES, vallásos házból való, konfekció-szakmában jártas, fiatal, szombattartó segédet felvezek. Cím: **Baumann Acólf, Salgótarján.**

OLCSÓ NYARALÓHELY. Vallásos gyermekek, akik a szünidőben, elismert talmid-chóchom házában olcsón héber továbbképzésben részesülni akarnak, forduljanak: **Stern Mártonhoz, Tállya, תלמידי תורה** intelligens, jómegjelenésű, magasabb növésű fiatalembert keresek, fiatal, csinos unokahugomnak, előkelő, jólmenő vállalkozásba. „**Budapest 72, póstafték 42**”.

SOPRONBA UTAZÓK figyelmébe! **May orth. kóser kávézója**, a **Royal-kávéház** mellett.

VOLT talmudista, termény vagy más üzletbe kisegítőül ajánlkozik. Esetleg gyermekek héber oktatását is vállalja. Cím válaszlapon a kiadóban.

MÁTRAFÜREDEN megnyílt a Mandelféle orth. pensió. Előszézonban mérsékelt árak! Prospektust küld: Mandl Erzsébet, Gyöngyös, Wachott S.-u. 16.

TANÁRJELŐLTNŐ nyolcéves gyakorlattal, jutányosan tanít. **Budapest, Csányi-utca 10. II. em. 27.**

KÜLFÖLDÖN élő, 36 éves, mérnökgyáros vagyok. Tekintélyes vagyonom, jövedelmem lehetővé teszi, hogy nőülésemnél kizárólag jóvendőbelim személyiségét tekintsem főfeltételnek. Komoly választ „**Sidney**” jelígre.

HARMINCÓT ÉVES textil- és divatárú kereskedő vagyok. Keresek vallásos, csinos feleséget, 20.000 pengővel, ki az üzletben is segítene. „**Nekem több van**” jelíge. **Sadchónes** csak deponálva.

KERESEK azonnalra, kezdő fizetéssel, teljes ellátással, gyors-gépirásban és üzleti kiszolgálásban jártas, szombattartó, megbízható kisasszonyt. **Lessinger N. Arnold,** vegyeskeres. **Rum.**

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer nyomda **Bethlen Gábor u. 33.**

Budapest, 1935. május 10.
5695. Ijor 7.

40 fillér

XI. évfolyam, 18. sz.

ארלנע מיניע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót לייב

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-UTCA 46
Telefon: 42-5-90. Csekk számla: 50.791.
Égész évre: 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Elcsépelte frázisok

A magyarországi jezsuita rend legnagyobb tehetségű tagja, **Bangha páter**, évenként rendszeres misszió-előadásokat tart a zsidóság megtérítésére, legutóbb pedig specializálta magát: kitért zsidók és még ki nem tértek oktatására. Előadásainak némely részében a zsidóság oly megbecsülését látjuk, hogy boldogok volnánk, ha annak a szavakban való megbecsülésnek a tizedrészét látnók megvalósítva tettekben. Éppen ezért nem intézhetjük el az egészet az a talmudi mondással: „a méhnek azt mondják, nem kérünk sem a mézedből, sem a fullánkodból”. Mert ne felejtjük el, hogy a Szovjetországon és Németországban dúló vallásellenesség és újkoros pogányság ellen a katolikus papság száll legbátrabban síkra és így ha testet öltene **Frankl Adolf** a felsőházban tartott beszédének egyik gondolata: „a pozitív vallásúaknak közös frontja az ateisták és a pogányok ellen”, úgy ezen a fronton ott találunk elsősorban a katolikus papságot.

Éppen ezek a szempontok teszik kötelességünké, hogy **Bangha páter** előadásának egy-két kijelentésével foglalkozzunk, amennyire az újságokban megjelent kommunikék erre módot adnak.

Az előadó rámutatott arra, hogy „a hívő zsidóság szemében egyik legnehezebben érthető és elfogadható tana a kereszténységnek: a Szentháromság, mint amely látszólag ellentétben áll az abszolút egyistenhittel, amelyre a zsidóság mindig, még a körötte álló bálványimádótenger közepette is, méltán oly büszke volt. Azonban — hangsúlyozta — a kereszténység nem kevésbé abszolút egyistenhívő, mint a zsidóság, s az iteni személyek háromságát épp azért is magyarázta mindig olyképpen, hogy az itenség állagi egységén legesekélyebb csorba se essék... A fogalmi ellenmondás az egyistenhit és három személy tana közt

csak úgy kerülhető ki, ha éles különbséget teszünk állag és személyiség között, mint amelyek nem szükségszerűen egybeeső fogalmak”.

Nem tudjuk, hogy a hallgatóság előtt milyen meggyőzően hatott az a mód, az a dialektika, ahogy a **trinitást**, a szentháromságot magyarázta. Nem is szólunk bele. Csak azt jegyezzük meg, hogy a zsidóság sohasem vonta kétségbe a kereszténységnek monoteisztikus voltát, de a valóságnak megfelelőleg úgy fejezte ki, hogy I'ten személyiségében tártsítást tanít (**sitűf**). Ez ugyan ellenkezik a **Rambam** második hittételével, amelynek értelmében: „A Teremtő egyetlen és nincs hozzá hasonló egység semmiképpen”, de azért minden héber könyvnek elején határozottan ki van emelve, hogy: amit a Talmud a pogányokról mond, az csakis a **régi bálványimádó népekre** vonatkozik, nem pedig azokra, akik hiszik és a világot megteremtő I'tent és vallják az Ő kinyilatkoztatását.

Sokkal kifogásolandóbb azonban az a mód, ahogy a laikus hallgatóságának be akarja bizonyítani, hogy már a Tóra céloz a trinitásra. Azt állította ugyanis:

— Bár az ószövetségi szentírás, Szentháromságtant nyíltan nem ismer, számos helyen mégis mintha célozna rá. Ennek feltűnően jele az a többség is, amelyben az Egyisten a világ teremtésekor beszélt: „Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.”

Régi, sőt agyoncsépelte dolog ez! Már a kereszténység előtti III. században, az akkori görög pogányok ebből a kijelentésből érvelt akartak kovácsolni a bálványimádás, a több-istenség mellett. Azt beszéli ugyanis a Talmud (**Megilá 9.**): „Történt, hogy **Talmaj (Ptolomeus)** egyiptomi király hivatott 72 tudóst, külön-külön cellába záratta őket és felkérte őket, hogy fordítsák le a Szent-

írást görögre, s akkor csoda történt, amennyiben a bibliának ama szavát: „Alkossunk embert képmásukra, hasonlatosságunkra” úgy fordították le egyértelműen, anélkül, hogy a félreértés elkerülésére összebeszélhetek volna: „En majd alkotok embert”.

A kérdés foglalkoztatta a kereszténység harmadik századában a hívőket, valószínűleg hitviták is lehettek, mert **Szanhedrin** traktátusban (38:) azt olvassuk **R. Jajchonon** nevében: Ahol a hitetlenek (**saduceusok**) féktelenek az Írás magyarázatában, ott megtalálhatják mindjárt a cáfolatot; ők félremagyarázzák azt a kifejezést, „alkossunk embert” és azért utána mindjárt azt olvashatjuk: „És I'ten megteremtette az embert”, — megteremtette: egyes számban.

Ha **Bangha páter** valamivel verébtabb hallgatóság előtt szónokolt volna, akkor akadt volna bizonyára mégis valaki, aki még régi, jó gyermekkorából emlékszik arra, miképpen magyarázza **Rasi**, a legnépszerűbb zsidó kommentátor ezt a mondatot, részben homiletikusan, de azért az igazságnak megfelelőleg. Azt mondja ugyanis a kiváló Mester:

— Bár az epikureusok ebből a többesszámból mindenfélét fognak kimagyarázni, a Tóra mégis többes számban mondja: „Alkossunk embert”, mert fi-nom viselkedésre és szerénységre akar bennünket tanítani. Mint amikor a király tanácskozik szolgálóival, úgy folytatótt párbeszédet I'ten az angyalokkal. Ha a Tóra csak azt írta volna: „Alkotok majd embert”, akkor ez a tanulság nem lett volna levonható, bár félreértésre se adott volna alkalmat. De hogy erkölcsi tanítás megmaradjon és a félreértés megcáfoltassék, azért mondja a Tóra: „és megteremtette I'ten az embert.”

Rasi tehát céloz arra is, hogy ebben